

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féoldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árendemény adatik. Bélyegdij minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

Ecce homo.*

— A Szász Gerő lemondásához. —

Csak most nyílt alkalmam egész terjedelmében olvashatni Szász Gerőnek, az erdélyi ev. ref. egyházkerület generalis notariusának, a nagyérdemű esperesnek, a püspöki szék helyettesének junius hó 2-án kelt levelét, a melyben e kiváló egyházi férfiú, fent nevezett összes állásairól, a melyekre őt a tisztelet és bizalom, érdemeihez méltóan emelte, lemondott. S nem is kések igaz szívvel kinyilatkoztatni, hogy engemet a lemondó levél egyszerűen megdöbbsentett.

Fiatal korom daczára, Isten kegyelméből, bírok annyi belátással és judiciummal, hogy amaz indító okok felett, a melyek Szász Gerőt, ezt az érdemekben megőszült, egyházi hivatalnoki becsületében mélyen megsértett embert az ő nagy elhatározására bírták, lelkem teljességéből megbotránkozzam. Elolvastam nemcsak egyszer a bőséges indokolású, terjedelmes lemondó levelet, melyet ő, a kolozsvári nagy egyház első lelkésze, az egyházkerület igazgató tanácsához intézett s az a mély és igaz keserűség, a mely sorainak minden betűjéből kiérezhető, az a méltó felháborodás, a melyet egy, a hivatása körén messze tulmenő ember cselekedetei szültek lelkében, mélyen megindított. E tisztes öregnek sok igazság feküdt a szívében s ő most kiöntötte azokat, miután kicsordult a keserűség serlege is, melynek cseppei lassan bár, de szünet nélkül halmozódtak egymásra.

A dolog már a jelen stádiumában is sokkal több a kettőnél. Azok a nem megvetendő ellentétek, melyek e két egyéniség: Szász Gerő

* E teljes tárgyi- és emberismerettel írott czikket annál inkább közlendőnek tartottuk, mert írója egy éven át közvetlenül tanulta megismerni a kolozsvári és erdélyi viszonyokat. Szerk.

és a máskülönben nagytudományú professor úr között fennforogtak: eleitől fogva elviek voltak ugyan, de mégis csak individuális jelleggel látszottak bírni s a nyilvánosság nem vehetett róluk tudomást; de most az egész kérdés egyszerre kilépett — s eléggé megdöbbsentő méreteken, — a nyilvánosság nagy mezejére. A dologhoz most már szava van az egész magyar protestáns világnak, a melynek testén immár mind fenyegetőbb szakadékok kezdenek tántongani, melyek, ha szép szerével, idejekorán be nem tömjük azokat, nagyon könnyen a prot. előhaladás és életerő sirjaivá lehetnek.

Lehetetlen most kárhóztató szavát fel nem emelnie mindannak, a ki csak egy kicsit is szívében hordja prot. egyházunk érdekeit s lehetetlen tiltakozó hangját nem hallatni azok ellenében, a kik káros munkálkodásukkal, túlhajtott buzgalmukkal okvetlenül végzetessé is válható sebeket akarnak ütni egyháztársadalmunknak eddigelé egészséges testén. Alkalmam volt személyesen is ismerhetni és tisztelhetni úgy Szász Gerőt, a mélyérzelmű költő-papot, mint a szóban forgó nagytiszteletű tanár urat; az előbbit, mint kiváló puritán jellemű, őszinte, szókimondó, egyeneslelkű embert, az utóbbit pedig, mint nagy képzettségű tanárt és hatalmas beszélő képességgel (magyarul: „svádával“) és tulhajtott kegyességgel bővelkedő szónokot. Ennek az ismerettségnek révén, meg azzal a jogczimmal, hogy a szólás-szabadság minden emberfiának meg vagyon adva, azután pedig, mert úgy kolozsvári tartózkodásom alatt, mint azóta is szünet nélkül figyelemmel kísértem az ügyek folyását: bátorkodom a szerkesztő úr becses engedelmeivel én is elmondani a magam mondókáját.

A kolozsvári theol. fakultás iránt eleitől fogva a legjobb véleményeket tápláltam; sajnos,

mind inkább kezd bizonyosodni, hogy szerencsétlenségemre ideális lélekkel, őszinte lelkesedéssel foglalkoztam ez intézettel mindig s nagyszerű hivatása felőli nézeteimnek egyik-másik egyházi lapunkban elég sűrűen is kifejezést adtam. E lelkesedés fel is tűnt egyeseknek. Hibám volt, hogy a nagy fáradsággal és buzgalommal létesített intézetről szólván, talán egyoldalúan mérlegeltem a dolgokat, a mennyiben csakis e nagy alkotás jelentékeny feladatát, missziójának (nem „belmisszióját“ értem) kiemelkedő fontosságát hangsúlyoztam, a melyeket illetőleg nézeteim most is változatlanok. S mondhatom, hogy nem a legörvendetesebb hangulat fog el most, a mikor, az események szerencsétlen alakulása folytán, kénytelen vagyok az erdélyi egyházkerületnek, rendesebb körülmények között méltó dicsőségére szolgálható theologiai fakultásával ellentétes állásba helyezkedni, sajnálattal jelentvén ki, hogy a dolgok olyatén fordulata után, a melynek a Szász Gerő lemondó levele nagyon is hű tolmácsolója, az intézet iránt táplált szép reményeimről le kell mondanom.

Nem tudom elhinni, hogy az alkotók eredeti intencziói oda irányultak volna, hogy az intézet theologiai álláspontja oly rövid idő alatt is oda fejlődjék, a hol az a jelen időkben van. Hogy nem ez lehetett az eredeti cél, már csak az is bizonyítja, hogy a tanári kart az ugynevezett ellentétes theologiai irányok híveiből állították össze; képviselve van ott Budapest, Sárospatak—Debreczen, Nagyenyed, Kolozsvár. A tanári kar megválasztásánál tehát az

a szándék tűnt elő, hogy a kolozsvári theol. fakultás koránt sem szándékszik kizárólagosan egy iránynak hódolni, hanem az ellentétes irányok együttműködése fogja megvetni az intézet jövő virágzásának alapját. És íme mi történt két évi pályafutás után?!

Hát az történt, hogy az intézet erőinek valódi együttműködéséről szó sincs, mert ezt az ellentétes elemek már jó eleve kizárják. Aztán meg az is történt, hogy a nagyérdemű tanár-testület egyik tagja véletlenül sokkal többet tud és akar beszélni a többi nagytestületű kollegáinál, a kik máskülönben mind megérdemlik igaz tiszteletünket. Ez a nagytestületű úr aztán, fölötte sokat beszélgetvén, alkalmá nyílik az ő sok tekintetben elferdült nézeteinek úton-útfélen kifejezést adni, útjában agyontiprással fenyegetvén mindazokat, a kik valahogyan elég merészeknek bizonyultak vele ellentétes nézeteket vallani.

Az erdélyi nagy egyházkerület érdemes generalisnotariususa pedig történetesen olyatén elveket ismert a magáénak, a minőket követni kell és kellene minden igaz hívő kálvinista magyarnak s természetesen a „Kis Tükör“ teljhatalmú redaktorának is s elveihez hűségesen ragaszkodván mindvégig, nem is késett őket lapjában esetről-esetre védelmezni is. Ilyenmódon óriási szálla lévén a tulságos buzgalmú nagytestületű úr szemeiben, el lehetett készülvén a nem épen barátságos oldal-döfésekre. A tanár úr pedig, mint Krisztusnak valóságos türelmes követője, még az oldal-döfések terén is túlmént a határon s innen fejlődött ki az a méltatlan

❖ TÁRCZA. ❖

Nincs palotám . . .

*Nincs palotám, falu helyen lakom,
Kertre nyílik valamennyi ablakom.
Susogó lomb, virág köszönt
Akármerre lépjek;
Sok palotát nagy úrral én
Ej, dehogy cserélek.*

*Pázsitos a kertem fái alja,
Szűz e pázsit, állat nem tapodja,
Ha tűz a nap kegyellenül
Nyári jó kedvében,
Lombos fáim árnyékában
Hűs palotám nekem.*

*Delelőben híves szellő csókja
Az arczomat simogatja, óvja*

*S szenderegve, álmodozva
Míg a mennyet járom,
Meggzólal a sárga rigó
Fölöttem az ágon.*

*Ott a fészke, kicsinyei benne,
Közel hozzá meg a bűgő gerle
S a fülmile nem is olyan
Rejtett palotája . . .
Daltól zeng itt a tavasz s nyár
Minden időtája.*

*A gólya is itt keringél néha
— Fűzes alján sok-sok ízes préda —
Le-leszáldos olykor-olykor
Vigan kelepelve
S tova repül — maga után
Kis babát felejtve.*

*Édes a dal, mit a madár-ajkak
Hajnalpirtól alkonyig hallatnak,*

és megbotránkozató hajsza, melynek most, a megbántást egyáltalában meg nem érdemlő esperes úr lett az első áldozata.

És most úgy áll a dolog, hogy az erdélyi egyházkerületnek a püspök után legérdemesebb embere, szívében mélyen megsebezve, a nagy buzgóságú tanár úr eljárásaitól a legnagyobb mértékben elundorodva, egyházi hivatalnoki becsületében erősen megsértve, öreg napjaira nagy lelki felindulásokra való kilátással, kénytelen az ő több rendbeli magas hivatalát odahagyni, a mely pedig, a miként maga is kifejezte, alkonyodó életének egyetlen büszkesége volt.

Ez az eddigi eredménye a kolozsvári theologia sokat ígérő kezdettel megindult belmissziói tevékenységének. Lehetetlenné tenni egy olyan embert, a ki hajlott kora daczára is, még „életet érez mindenik tagjában,” még erősnek érzi magát a munkálkodásra s egyháza és kerülete érdekében továbbra is kész tekintélyét, tudományát latba venni. Igaz, hogy az igazgatótanács ha nem is épen fényes, de azért maradhatós elégtételt adott neki az által, hogy lemondását nem fogadja el s ilymódon maga az egyházkerület is — nagyon helyesen — az igaztalanul megbántott fél mellett foglalt állást, azonban a sajnálatos tényeket, a felháborító körülményeket semmiféle hatalom le nem mossa ezen a világon.

A Szász Gerő lemondása olyannak tűnik fel előttem, mintha az a vészes fellegektől ellepott égboltozatról hirtelenül alácsapó villám fénye volna. E villámcsapás intenzív világossága habár csak pillanatra is, szabad áttekintést enged

nekünk modern prot. egyháztársadalmunk épületén. Roskadozik ez az épület nagyon; döntögetik alóla az oszlopokat épen azok, a kiknek szent kötelességükké volna téve az, hogy foltozgassák az épület hibáit, támogassák a falait s maguk szolgáljanak a magyar egyháztársadalom oszlopaiul. E helyett, evangéliumi kegyeskedésük hevében azt cselekszik, hogy vakon nekimennek a különben is erősítésre szoruló támaszoknak, nekirohannak a szent falaknak s nagyot koppannak bár, de mégsem akarnak elhallgatni.

Ha az a nagytiszteletű tanár úr, a ki miatt ez az elrettentő precedens gyanánt szolgálható lemondás történt, az ilyen úton és eszközökkel elért sikereket tekinti élete főczéljának, akkor most ő valójában jól érezheti magát. Munkálkodott a Krisztus nevében, imádkozván éjjel és nappal, azonközben pedig megócsárolván és szidalmakkal illetvén egy, szintén az Úr ügyében, de másként fáradozó keresztyén felebarátját. S ezt ő tette, a krisztusi szeretet és alázatos türelem fölkent apostola; nyilván így akarja minél hamarabb megvalósítani Istennek elközelgető országát; ő tette ezt, az evangéliumi alapokon mozgó, ékesszózatú próféta, miközben a jeremiádok siralmas hangján kiáltozza vala országnak-világnak, hogy mi mindannyian mily szörnyű módon bűnösök vagyunk, a mely tulajdonságunk révén szinte meg sem érdemeljük, hogy tudónkbe beszívjuk Istennek szabad levegőjét.

Nem tartanám én a Szász Gerő lemondását olyan módfelett szörnyüségnek, ha nem látnám

*De mi e dal ahoz képest,
A mit fiókáim
Zengedeznek a nap egyes
Vidullabb óráin.*

*A csalit közt hinta-rinta járja,
Rá-rágyujt a fiu egy nótára
S a nagyobbik, a kisebbik
Lány kíséri lágyan,
Édes hazaszeretetről
Van szó a nótában.*

*Illat és dal egybeolvad itten
Nem úgy véve földi hiu kincsen,
De teremve, de fakasztva
Munkás szeretettel
S dajkálgatva harmat gyöngyű
Veritékcsöppekkel.*

*Gulya, ménes, kincshalmazunk nekünk
Nem volt soha, nem is lesz, míg élünk;*

*De minek is? . . . Irigy szemet
Hizlalgatni véle! . . .
A ki birja, ritkán birja
Igaz gyönyörére.*

*Küzde, bizva mi csak annak élünk:
Jóban, rosszban az Isten lesz velünk;
Ha felhő jó napunk elé
Közel az Ur háza
Oda térünk s szivárvány hull
Könyözött orcánkra.*

*Udvaromnak ne légyen más dísz:
A reménység zöld színe hadd hintse,
Egy-egy virág közbe-közbe
Kihimezi szépen
S nem aggaszt, hogy hiány van itt
Földi örökségben.*

(Majtis.)

F. Varga Lajos.

alatta azokat a felháborító eszközöket, a melyekkel a nt. tanár úr az ő elveinek megvalósítására törekszik tüzön és vizen keresztül, ha török, ha szakad. Lefejtem beszédeiről (volt módomban hallani) a kegyeskedő színezetű köntöst s azonnal megkapom alatta az ilyenforma jézsuíta okoskodást: Gonoszak az emberek, de különös képpen azok a hitetlen kálvinisták, a kik nem az én lábaim nyomában lépdelnek; juttassunk hát érvényre valamelyes modern inkvizíciót (ő már megtette erre a kezdeményező lépéseket); kiáltsunk pereátot mindazokra az elkárhozni való lelkekre, a kik nem verik a mellöket nagy fenszóval és nem hordják szünet nélkül ajkukon az Úrnak Szent nevét a napnak mind a huszonnégy órájában!

Óh! egy kissé nagyon is messze talált tévedni a Krisztustól, a kit pedig állítólag példány képül állított fel maga előtt, vagy legalább is ezt kellett volna cselekednie; oly messze talált tévedni, hogy az üdvözítő, ha úgy véletlenül leszállana most közibénk az egek-ből, alighanem azok közé sorozná a nt. tanár urat, a kiket ostorral űzött ki egykoron a templom tornácaiból.

Olvasván az érzékenyen megbántott generalis notarius sorait: nagy az én lelkemnek szomorúsága és ennél nagyobb a felháborodása. Én Istenem, mi lesz a mi prot. egyházunk jövődjéből, ha a tanár úr által ott bő mértékben elhullatott magvak valahogyan ki találhatnak sarjadzani?! Miként fogja ez a nagyobb dolgokra hivatott intézet megvalósíthatni a maga feladatát, ha ez a kóros szellem mindjobban lábra fog kapni falai között?!!

Jól esik lelkemnek, hogy ezeket elmondhatom, mert bár világi ember vagyok és leszek, de egy perczig sem akarok rossz kálvinista lenni. A mételety irtsák ki azok, a kik erősebbek és arra hivatottak, de — mivel ahoz „jogom, azt hiszem van, — én is ki akarom venni abból azt a részt, a mi reám esik. A legtávolabbról sem személyi érdekek forognak szóban, mert hát azt ugyan mi okunk is volna feszegetni? hanem igenis a magyar protestantizmus érdeke, a mely mindeneknél előbb való.

A mélyen megbántott költő-pap iránt pedig fejezzük ki tiszteletünket, szívünk egész teljességéből. Szolgáljon enyhítő balzsamul számára annak tudata, hogy vele van és lesz az igaz magyar prot. hívők serege, a mely őt fáradozásaiban, eszméi kivitelében bármikor támogatni kész. Állítsuk magunk elébe az ő alakját, véssük szívünkbe az ő elvhűségét,

hitéhez való erős ragaszkodását, mert rámutatva, így szólhatunk: „Ecce homo!”

Sárospatak, 1897. jul. 6.

Ifj. Zsoldos Benő.

A cura pastoralis kérdéséhez.

Az egyház iránt való közönyösség, az egyháziatlanság vádjára — némely vidéken különösen — népünk régebb idő óta reá szolgál már; azt hiszem: erélye, buzgósága a patentális küzdelem babérjain nyugodott el.

A mai változott viszonyok között ez az egyház iránti közönyösség vagy épen egyháziatlanság veszedelmesebb magára az egyházra nézve, mint volt eddig. Ugyanazért fődolog ma a hívek egyháziassá tévése.

Bizonyára több útja-módja van ennek. Szabad legyen az alább következő sorokban egy ily módot figyelembe ajánlanom, mely alkalmasnak látszik a mondott célra.

Egészen a régi alapra megyek vissza, midőn az első keresztyén gyülekezetek presbitereket választottak. Ezek az első presbiterek az egyháznak nem parancsoló urai voltak, mint lettek később; sem nem egyszerűen gyűlésekre járó s egyébként az egyházzal keveset vagy semmit sem gondoló férfiak: hanem felügyelő szöigái voltak az egyháznak. Ime, ezt óhajtanám én vissza. S miért ne lehetnének ezek presbitereink ma is, mikor arra oly nagy a szükség?!

Tudjuk, hogy a törvény népesség arányában állapította meg a presbiterek számát, tehát azok kellő számmal vannak gyülekezeteinkben. Ez egészen alkalmas alap arra, hogy a presbiterek között az egyháztagnak családszám és városrészt szerinti felosztassanak oly célból, hogy a lelkek gondozásában a lelkipásztorok segítségére legyenek. Igenis, mert ha mi egyházunk megújítását egyedül lelkészeinktől várjuk, sőt követeljük, de segítségökre nem megyünk: ne véljük, hogy helyes úton lennénk és valami sok hasznot tennénk egyházunknak! Ma minden téren kettőzött munkásságot kell kifejtenuk, hogy sikerhez jussunk. Miért volna kivétel épen az egyház mezeje? Vállvetett buzgó munkálkodás kell hát itt is s ezt a presbiterektől várhatni.

Én úgy ítélem meg, hogy a mit ma tesznek, az nem elég a presbiterséghez. Nekik a nép között kell a jó kovász tisztét végezniök, hogy egy közös lélek hassa át az egész gyülekezetet. E végett tételnék tisztökké, hogy a felügyeletök alá adott családokat igyekezzenek

megismerni — kisebb gyülekezetekben már ösmerik is — és a mint azoknak életét egyháziasság tekintetében kifogásolhatónak látják, tegyenek látogatást atyafiságos indulattal az ilyen családoknál és tapintatosan igyekezzenek odahatni, hogy a torzsalkodást, egyenetlenkedést, dologtalanságot, a templomkerülést, fényűzést, pazarlást, avagy káromkodást, részegességet, vadházasságot stb. stb. lassankint a krisztusi élet áldást hozó tisztasága és békesége váltsa fel. Ez az igazi felügyelői, presbiteri tiszt, melyre tanítani, nevelni a lelkészeknek kellene presbiterieinket.

E presbiterek aztán úgy tavasszal, mert a téli idő legalkalmasabb hivatásuk teljesítésére, némely kiválóbb esetben már előbb is, beszámolnának a lelkészek eljárásukról. A lelkész eképen kellő tudomást nyerve a hívek egyháziasságáról, az örvendetesebb, valamint az elszomorítóbb jelenségeket jegyzékbe venné és e jegyzék alapján alkalmas időben maga is látogatást tenne az illető családoknál, atyai szelidséggel, keresztyéni szeretettel, az Isten ígéjének hathatós erejével irtva, plántálva és öntözve a gondjaira bízott lelkek szentéjében. Oly gyülekezetben, a hol több lelkész van, mindenekelőtt az volna szükséges, hogy a hívek s aztán a presbiterek is felosztassanak a lelkészek között. Így aztán mindenik lelkész az ő presbiterivel önállóan végezhetné e tisztét.

Ennyi, a mit közzétenni lelkem készítetett. Vajha megszívlelnék lelkészeink és presbiterieink; esetleg ennél jobb módot találnának és léptetnének életbe, mely által egyháziatlanságunk, közönyösségünk Bethesdáját áldásos rázkódásba hoznák. Egyelőre bizonyára sok lelkes és buzgó beszédet, nagy tevékenységet kívánna ez lelkészeinktől, míg t. i. felindítanak presbiterieinket a jól felfogott tisztök szerint való munkálkodásra. De ha ez már megvan: ettől fogva csak gyönyörűség lenne a jól egyengetett úton tovább gyakorolniok a cura pastoralist, melynek szükséges és áldásos voltában kételkednünk sem lehet.

Vidéki.

TANÜGY.

A határozók rendszere középiskolai magyar nyelv-tanításunkban.

(Folytatás.)

Ime tehát a Szinnyei elmélete, ha ugyan annak nevezhető, épen olyan zavaros, mint a többi, jelentéktelenebb szerzőké. Míg Halász Ignác eleve kijelenti, hogy minden határozó, a mi nem helyhatározó, képes-határozó, s ez utóbbi alsóbb csoportjai gyanánt mutatja

be az idő-, mód- stb. határozókat: addig Szinnyei felveszi ugyan a képeshelyhatározókat, de ettől független csoportoknak tekinti az idő-, mód-, ok-, cél-, társ-, szám-, tekintethatározókat; a mi az igazságnak sem felel meg, mert tulajdonképen ezek is képeshelyhatározók, másfelől a tanítást is csak megnehezíti. E mellett Szinnyei meg, mint már említettem, a képeshelyhatározók könnyen nem elemezhető példányait egy kielégítő módon meg nem magyarázott néven, a „függő” határozók néven foglalja össze, a mi 16 os számot 17-re egészíti ki.

Még egy methodikai megjegyzést nem hallgathatok el. Míg Szinnyei nyelvtanának többi részében könnyen áttekinthető módszerrel tárgyal, a határozókban ez sincs. Mintha csak a minden rendszer nélküli osztályozást még bonyolultabbá akarta volna tenni azzal, hogy a határozók képzését nem a felsorolt csoportok szerint tárgyalja, hanem az egyes viszony szók szerint. Nem azt mondja meg, hogy ezt, vagy azt a határozót milyen viszonzóval alkotjuk, hanem azt, hogy ezzel vagy azzal a viszonzóval milyen határozó mondatrészt lehet alkotni. Ez az eljárás a határozó mondatrészek formálásának áttekintését nagyon megnehezíti. Igaz, Simonyi is ezt a módszert követte a határozókról írott nagy munkájában; de a mi helyes egy tudományos, nagy terjedelmű műben, nem mindig válik be egy iskolai kézikönyvben. Aztán meg Simonyi is csak azért követte ezt a módszert, mert a határozók osztályozásának kérdése még akkor tisztázva nem volt. Igaz, most sincs; de Szinnyei megkísérelte mégis az osztályozást, következképpen annak a keretében meg is kellett volna maradnia.

Torkos László definiója sokkal szabatosabb, mint a Szinnyeié; de osztályozásában épen úgy nincs semmi rendszer, semmi áttekinthetőség. A jelentésből indul ki (nem mondja, de az osztályozásból kitűnik, hogy a határozó alapjául szolgáló névszó jelentéséből) s ez alapon 10 csoportot vesz fel: hely, idő, ok, eszköz, cél, mód, állapot, eredet és véghatározót. „Azonban — úgy mond — sok közülök csak átvitt vagy elvont határozói értelemmel bír s jelentésre nézve bajosan sorozható a határozók bármily említett osztályába”. Ime nyílt bevallása egy iskolai kézikönyvben annak, hogy szerző maga sincs tisztában a határozókkal! Hogyan kívánhatnók hát, hogy a növendékek eredményesen hatoljanak be a nyelv szellemébe, mikor annak titkai önmagunk előtt is zárva vannak! *Torkos László* összeszed hamarosan egy csomó határozót, s mikor azt tapasztalja, hogy a felvett osztályokba még sok nem illeszthető be, a helyett, hogy megfelelőbb osztályozásra csak kísérletet is tenne, egész naívvul felsóhajt, hogy bizony ez osztályozás nem jó. S ez a könyv a felsőbb leányiskolák tankönyve; középfokú iskolai oktatásban részesülő leányaink majdnem kizárólag ezen könyv alapján *igyekeznek* megismerni a határozókban megnyilatkozó magyar ésjárást.

Bizony, igaza van *Maklárinak*, az elsorolt nyelvtanok határozó rendszeréért lelkesedni nem lehet s iskolai használhatóság szempontjából azok a kiegészítősknél semmivel sem jobbak, ha nem rosszabbak. A kísérletezésnek, még pedig a meddő kísérletezésnek kiáltó példái azok egytől egyig s a legszomorúbb benne az, hogy az iskola vallja kiszámíthatatlan kárát.

Álljon itt még a következő táblázat, mely az ismeretett határozó rendszerek „kellemes cifraságát” a maga éktelenségében áttekinthetővé teszi. A táblázatban a számok azt a sorrendet is mutatják, a melyben az illető szerző a maga határozóit előszámlálja, azonkívül fel van

tüntetve az alosztály is azon határozó sorszámahoz tett betűvel, mely alá mint faj van beosztva.

Szerző neve	Helyhatározó	Időhatározó	Eredet-határozó	Ok-határozó	Állapothatározó	Módhatározó	Társ-határozó	Eszközhatározó	Anyaghatározó	Tekintet-határozó	Mértékhatározó	Számhatározó	Fokhatározó	Hasonlítóhatározó	Vég- v. eredm. hat. Célhatározó	Reszeshatározó	Képes-helyhatározó	Függő-határozó	Mennyiség-határozó	Összesen
Barany Ignac	—	1	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Bodnar Zsigmond	1	2	—	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	5
Deme Károly	1	2	6	5	9	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	7	—	—	9
Goöz-Tóth	1	3	—	5	8	4	7	7	—	—	—	—	—	—	6	6	—	2	—	10
Halász Ignac	1	2	—	4	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	6
Hoffmann b)	1	2	6	4	5	3	—	2	—	—	—	—	—	—	7	—	9	10	—	11
Hoffmann a)	1	2	4a	5	4	3	—	5c	5b	—	3b	3c	3a	—	4b	5a	—	—	—	13
Szinnyei a)	1	2	—	4	—	3	6	3a	—	—	3b	7	—	—	—	5	—	1a	—	9
Szinnyei b)	1	3	2b	5	2a	4	7	4c	—	9	4b	8	4a	2e	2c	6	2d	2	2f	17
Torkos László	1	2	8	3	7	6	—	4	—	—	—	—	—	—	9	5	—	10	—	10

IV.

Még két szerzőnek határozó rendszerét kell ismertetnünk: a Simonyi Zsigmondét, s az övének javítására törekvő Kalmár Elekét.

Simonyi Zsigmond, a kit Maklári „a határozós atyamesternek” nevez, iskolai kézikönyveiben ugyanazt a felfogást juttatta érvényre, amelyet a határozókról írott nagy akadémiai pályaművében kifejtett. A nomen praedicativumon és a -t ragos mondatrészen kívül minden viszonyozós mondatrész határozó. Ez a köz-felfogás grammatikai irodalmunkban, ami azonban szerinte megszorítás. „Meg kell jegyezmem — ugymond — hogy véleményem szerint a „határozó” név alá alig fogunk valaha logikus s kereken egységes fogalmat kapni, ha csak el nem fogadjuk Brassai Sámuel elméletét, mely szerint a mondatnak lelke és uralkodója az *ige*, a többi pedig mind az igeállítmánynak határozója.” De, bár ez a nyilatkozata arra vall, hogy a Brassai nézetét helyesli, nagy munkájában is, iskolai könyveiben is marad a megszorított fogalom mellett s az állítmányi nominativust meg a tárgyat kizárja a határozók közül.

1879-ben megjelent rendszeres magyar nyelvtanában s még ugyanannak 1883-ban megjelent harmadik kiadásában is a határozók nagy négy főosztályát különbözteti meg; a helyhatározókat, az állapothatározókat, a módhatározókat és az időhatározókat. Állapot határozók alatt érti az átvitt értelemben használt, vagy képes-helyhatározókat s alfajai gyanánt tünteti fel a szorosabb értelemben vett állapothatározókat, az eredet-határozókat, vég-határozókat és a mi különös, egész külön szakítva a rész-határozót. A módhatározóknak is három alosztályát veszi fel: a tulajdonképeni módhatározókat, az okhatározót és a célhatározót. Az időhatározók közt megkülönbözteti az egyidejű, előidejű és utóidejű időhatározókat.

A rendszeres magyar nyelvtan negyedik javított kiadásában (1891.) s az ezután következő kis magyar nyelvtan kiadásában már csak három főosztálya van a határozóknak: a helyhatározók, időhatározók és a körülményhatározók. A körülményhatározók gyűjtő neve alá foglalta össze azokat a határozó fajokat, melyek az előbbi kiadásokban állapot és módhatározók neve alatt külön osztályként szerepeltek.

A Simonyi felfogása már rendkívül nagy haladást mutat az előbbiekhöz képest, betetőzése félig-meddig a

határozók csoportosítására irányuló törekvéseknek. Nála már nem szerepelnek a henye, mit sem mondó képes helyhatározók, vagy a Szinnyei függő határozói külön osztályként. Minden viszonyozós mondatrésznek be kell illenie a felvett osztályok valamelyikébe.

Dr. Gulyás István.

(Folyt. köv.)

KÖZÉLETÜNK.

Püspöklátogatás.

Folyó évi július 25-én véletlen és nagy öröm részese vot a krassói ev. ref. egyház.

Váratlanul közzénk érkezett főtiszt. püspök úr nejével együtt.

A közelmúltban kedves káplánjokat, most krassói pap, *Ferenczy Imrét* látogatták meg s nála töltöttek egy egész napot.

Bár teljesen magánjellegű volt e látogatás, a krassói ref. egyház mégis megragadta az alkalmat és d. e. istenítisztelet végesztével a lelkész-lakon tisztelgett püspök úrnál úgy az egyház, mint a község előljárósága, hiszen örömeinek alig tudhatott szavakban kifejezést adni, mikor ime, ez az első eset, hogy egyházunk püspök látogatja meg.

Templomi istenítiszteletünkön részt vett a mi kedves vendégünk a főtiszteletű püspöki pár s a templom zsufolóság megtelt, hol aztán a mi kedves papunk *Ferenczy Imre* hangulattejes előadásban prédikált ezen témáról: „*miben talál a mi szívünk nyugodalmat?*”

Isteni tisztelet és a tisztelgés után, — hol Sinka Lajos üdvözölte püspök urat, — látogatást tett püspök úr Sinka Lajos tanítónál és Jakó Antal presbiternél. A lelkész-lakon barátságos ebéd volt, melyen többen részt vettek s még a szomszéd-ból is ájtott tiszteletes Szabó József megyesi lelkész úr, a ki egyházi életünk minden mozzanatát meleg érdeklődéssel szokta kísérni.

Délután négy órakor távozott körünk-ből a szerezett főpásztor s innen többen elkísértük őt az egyh.-megye területének határáig. Útközben meglátogatta még ombodi lelkész nagy. Soltész János urat, kinek szintén nagy örömet szerzett ez által.

Sinka Lajos.

Körlevél és meghívó

a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi „Egyházi Értekezlet” tagjaihoz és barátjaihoz.

Szeretett hitrokonok!

Az Egyházi Értekezlet megalakítása óta ez lesz a 3-dik közgyűlés. A váradai (1895.) óta elvesztette Értekezletünk nagybuzgóságú egyházi elnökét is, Lukács Ödönt, így az alelnökre maradt a közgyűlés előkészítésének nem könnyű tiszte.

A 3-ik közgyűlés folyó évi szeptember 21-kén *Szatmáron* tartatik meg az ottani testvéregyház áldozatkész meghívása folytán; azon vidék középpontján, mely a reformáció első szervező zsinatjait látta; azon városban, mely a reformáció egyik ősi bástyája volt s tömérdek viszontagságok után is, nagy multjához híven, óriási erővel küzd mind a mai napig, hogy az evangéliom világa tiszta fényben ragyogjon, hasonlítva Mózes csipke bokrához, mely ég, de meg nem emésztetik. (II. Móz. 3, 2.)

A szatmári közgyűlés történelmi fontosságú leend. Mert hivatva lesz — lejárván a 3 évi megbízatás — az

értekezletet egészen újra szervezni: elnökök, alelnökök, jegyzők, pénztárnok, és a 60 tagú választmány ujalag választása által, ezek kezeibe tevén le az Értekezlet tovább fejlesztését. Épen ezért hathatósan kérjük az Értekezlet minden tagjait és barátjait, hogy mennél nagyobb számmal jelenjenek meg, új tagokat is megnyerni törekedvén. Az áldozatkész szatmári testvéregyház vendégeiként fogadja a megjelenőket, e végre felkérjük a közgyűlésre eljövő hitrokonainkat, hogy *érkezésök idejét* a szatmári egyház egyik tevékeny lelkészénél nt. Tabajdi Lajos urnak folyó évi szeptember 1-ig bejelenteni sziveskedjenek.

Az *előértekezlet* szeptember 20-án délután 4 órakor tartatik az egyháztanács termében, mely előértekezletre a nagy választmány tagjait meghívjuk, az általános tisztújítás előkészítése végett. Másnap a közgyűlés megalkotja a tisztikart, választmányt, meghallgatja a közérdekű felolvasásokat s hozza határozatait. A testvéri érülködés által fokozzuk egymás buzgalmát!

Társadalmi tényezővé úgy válhatik ez új intézmény, az Értekezlet, ha mennél számosabban csatlakoznak ahhoz ez egész kerület vidékéről. *Cél:* „a keresztyén hitélet fejlesztése, az áldozatkészség fokozása,“ ha a mostani pár száz tag száma megtízszereződne, tiszszerte annyit tehetnénk. Egyházunk erősítését közös erővel, minden tényező bevonásával érhetjük el a szabad tevékenység és verseny korszakában, ezt kell munkálni. Az apostolok cselekedetei alapították meg az egyházat, apostoli cselekedetek által tartható az fen ma is. Apostolokká az apostolok hite tehet. Adja az Ur, a mi Atyánk, e hitnek ajándékát mindnyájunknak, hogy lehessenek a keresztyének „világító csillagok a világon.“ (Filipp. 2, 15.)

A váradi közgyűlés és a nagy választmány debreczeni gyűlése határozata és megbízása folytán meghívjuk a szeretett lelkészi és világi tagokat, tanárokat, hitrokonainkat a szatmári közgyűlésre. A tanácskozási rendet mellékeljük. Fel tehát, szeretett hitrokonok, az Értekezlet minden barátjai jóakarói! Seregeljünk egybe az Ur nevében. A Szent Lélek hassa át a hivek szívére, mozgassa akarátát!

Hitrokonni szeretettel Carlsbádban és Debreczenben, 1897. július 21. *Simonffy Imre*, kir. tanácsos, világi alelnök. *Balogh Ferencz*, hittanár, egyházi alelnök.

*

A tiszántúli ev. ref. egyházkerületi Egyházi Értekezlet 1897. Szeptember 21-én Szatmáron tartandó közgyűlésének *tanácskozási rendje:*

Szeptember 21-én délelőtt 8 órakor isteni tisztelet a szatmári ref. templomban, predikátor Széll Kálmán, n.-szalontai esperes. Délelőtt 10 órakor közgyűlés a városház dísztermében a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitó beszéd. A tisztikar lemondása.
2. Elnökök, tisztikar és választmány választása.
3. „A diakonusi intézményről,“ előadó Garzó Gyula gyomai lelkész.
4. „A magyar ref. egyház anyagi ügyeinek rendezése“ bizottsági javaslat.
5. „A lelkészi képzésről,“ bizottsági javaslat.
6. „A lelképásztori gond régi kipróbált eszközeiről“ felolvasás Gergely Károly n.-bányai lelkésztől.
7. „A prot. felső leánynevelés ügye és érdeke Szatmáron, különösen egy ott létesítendő női tanító képezdéről.“ Előadó Tabajdi Lajos.
8. Jelentés a pénztár állásáról.
9. Dr. Barta Béla indítványa. Egyéb indítványok.

Ezeket megelőzőleg: Szeptember 20-án délután 4 órakor előértekezlet, a nagy választmány ülése, az egyház tanácstermében.

Simonffy Imre,
kir. tanácsos, világi alelnök.

Balogh Ferencz,
hittanár, egyházi alelnök.

Jegyzőkönyve

a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi egyházi értekezlet 1897. május hó 20-án tartott nagyválasztmányi gyűlésének.*

Jelen voltak: Elnökség: Simonffy Imre kir. tanácsos, polgármester világi, Balogh Ferencz theol. akad. tanár egyházi alelnökök. Jegyző: Dr. Bartha Béla h. jegyző. Kiss Aron, a tiszántúli egyházkerület püspöke; gróf Dégenfeld József főispán, a tiszántúli egyházkerület főgondnoka. Nagy István érmelléki, Segesváry József nagykarolyi, Doroghy Lajos heves-nagykunsági, Görömbei Péter felső-szabolcsi, Szabó János békés-bánati, Dávidházy János debreczeni, Széll Kálmán n.-szalontai, Biky Károly szatmári, Szabó Károly bihari, Bencsik István nagybányai, Sütő Kálmán beregi egyházmegyei esperesek; Tóth Sámuel, Joó István, dr. Farkas Antal, Puky Gyula, György Endre, Soltész László, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán, Dicsőfi József, Csécsi Miklós, Győry Lajos, Gergely Károly, Tabajdi Lajos, Dr. Erdős József, Dr. Bacsoni Lajos, Dóczi Imre, Elek Lajos, Ferenczy Gyula; részint választmányi tagok, részint érdeklődők.

1. Világi elnök meleg szavakban üdvözli a nagy számban megjelent választmányi tagokat s jelezve, hogy a választmányi gyűlés programját Balogh Ferencz egyh. alelnökkel és Dr. Bartha Béla helyettes jegyzővel gondosan előkészítették: a gyűlést megnyitja s az egyházi alelnököt felkéri jelentésének előterjesztésére, egyuttal Dr. Bartha Bélát, a n.-váradai értekezlet által választott helyettes jegyzőt a rendes jegyző akadályoztatása folytán a jegyzői toll vitelére.

2. Balogh Ferencz egyházi alelnök előterjeszti 15 pontból álló jelentését, mely egyuttal a Szatmárt tartandó közgyűlés tárgysorozatának legfőbb pontjait is magában foglalja. Éppen erre való tekintettel a választmányi gyűlés a jelentés pontonkénti tárgyalását s a vele netán kapcsolatos indítványok együttes megvitatását határozza el, a mi egyuttal a szatmári közgyűlés tárgysorozatának és időpontjának megállapítása is leendő.

3. A jelentés 1. pontja szerint úgy a n.-váradai közgyűlés jegyzőkönyve, az ez alkalommal tartott beszédekkel és előadásokkal, valamint a nov. 20-án Debreczenben tartott nagyválasztmányi ülés jegyzőkönyve is nyomtatásban megjelent és nagyrésztben az értekezleti pénztáros, részben az egyházi alelnök által az illetékesekhez szétküldetett. Örvendelés tudomásul szolgál.

4. A jelentés 2. pontja szerint egyház alelnök az ügyviteli szabályzat módosítására általa 1896. nov. 20-án beadott 8 pontból álló indítványát a napirendről levétni kéri, mert egyrészt nem mutatkozott iránta az egyházi lapokban kellő érdeklődés, másrészt nem akarja szervezkedési kísérletekkel feltartóztatni az értekezletnek ugyis lassan mozgatható fejlődését; be akarja várni azt az időt, midőn már megfelelő s elegendő tapasztalat fog rendelkezésünkre állani. A választmány méltányolva az indítványozó okait, elfogadja javaslatának napirendről levételét és a szatmári közgyűlés tárgysorozatából való törlését.

* Nem tartjuk feleslegesnek e jegyzőkönyv teljes közlését az érdeklődők tájékoztatása végett.

5. Jelenlés 3. pont: Az ügyviteli szabályok értelmében szükséges volna, hogy a nagyválasztmány, három szakosztálylyá, u. m. egyháztársadalmi, nevelésügyi és irodalmi, alakuljon. A választmányi gyűlés, tekintettel arra, hogy tagjainak és a tisztviselőknek, 3 éves megbízatása f. évi október hó 31-én ugys lejár s így már a szatmári közgyűlésen általános tisztújítást kell tartani, a szakosztályok megalakítását most nem tartja időszűrűnek és a választás utánig elhalasztja.

6. Jelentés 4. pont: Az alapszabályok 10. §-a így szól: „A kerületi értekezlet az egyházmegyékben és egyházközségekben alakítandó egyházi értekezletekkel szerves kapcsolatba hozandó.” Az ennek alapján kibocsátott felhívásra eddig még csak a nagyszalontai egyházmegyei értekezlet válaszolt és pedig igenlőleg. Kívánatos volna a kerület többi egyházmegyei értekezleteinek álláspontját is ismerni. A választmány megbizsa az elnökséget, hogy a kerület többi egyházmegyei értekezleteit is ismételten keresse meg az iránt: ohajtanak-e kerületi értekezletünkkel szerves kapcsolatba lépni, s ha igen, e kapcsolat létesítendő.

7. Egyházi alelnök fájdalmas szívvel jelenti, hogy a nagyváradai közgyűlés óta a választmány következő nagyérdemű tagjai hunytak el: boldog emlékeztető Vályi János, a tiszántúli egyházkerület volt főgondnoka; Szeremley József h.-bőszörményi lelkész, alsószabolcs-hajduvidéki esperes. A választmányi tagságról Szarka Boldizsár, volt szatmári esperes, betegsége miatt végleg lemondott; vannak a választmánynak oly tagjai is, kik azóta sem léptek be értekezletünk kötelékébe. Tudvalevőleg megüresedtek az egyházi és világi elnökök helyei elhalálozás, két jegyző helye lemondás folytán. Mindezek, valamint a 3 éves megbízatás lejártá folytán az összes tisztviselők és választmányi tagok helyei, választás útján lesznek betöltendők. Az elnökség tehát kérdést intéz a választmányhoz, most akarja-e ez ügyet megvitatni, vagy a szatmári közgyűlésre hagyja? A nagyválasztmány gyűlése az egyházkerületi egyházi értekezlet általános tisztújítását a szatmári közgyűlés napirendjére tűzi ki s megbizsa az elnököket, hogy e közgyűlést a később meghatározandó napra hívják össze, előtte való napon pedig tartsanak előértekezletet a tisztújítás előkészítése céljából.

(Folyt. köv.)

Ne tegyük kortestanyává egyházmegyei életünket.*

Igen tisztelt Szerkesztő úr! Nálunk F.-Szabolcsban az az igen jó régi gyakorlat, hogy a mikor valamely egyh. megyei hivatalt kell betöltenünk, lelkészi értekezletünkön beszéljük meg, kit tüntessünk ki bizalmunkkal; igen természetes, hogy az értekezlet megállapodása az egyházak presbiteriumának jogát nem korlátozhatja.

Mult hó 22-én Kemeccsén volt lelkészi értekezletünk. Szóba jött a világi jegyzői állás betöltése; több név lett említve, u. m. Sipos Béla I-ső aljegyző s tiszteletbeli főjegyzőé, ki már jelöltünk volt épen a lemondott Pilissyvel szemben, — kinek helyére most kell választanunk — ki a mult választásnál alig néhány szóval

* Közöljük e kissé erősen megírt cikket változatlanul s abba nem akarunk beavatkozni, hogy kit válasszon F.-Szabolcs világi jegyzőjéül; dr. Sz. Z. úr arravalóságát sem vonjuk kétségbe, sőt hiszszük, hogy buzgó és derék munkása lesz egyházmegyéjének, ha a közbizalom őt éri. De helytelenítjük a korteskedésnek azt a nagyon is világias ízű módját, melyet N. F. úr lelkészi és tanácsbírói minőségének világos kitüntetésével, eszközölt. Eleget vettünk már át a korteskedések különféle formáiból; inkább irtsuk a meglevőket, sem hogy szaporítsuk.

Szerk.

maradt kisebbségben, kit — t. i. Sipost — az egész vármegye úgy ismer, mint a legjobb tisztviselők egyikét, kinek e. megyei tisztviselővé választása azért is örvendetes és kívánatos volna, mert hihetetlennek látszik, de tény, hogy Szabolcsmegyében — a mikor a megye lakosainak nagy többsége kálvinista, a mikor a megyei tisztikar nagyrésze felekezeti tagja — a f.-szabolcsi egyházmegyének egyetlen tisztviselője sincs a megyei tisztikarból, holott a megyei tisztikar különösen tanügyi téren felekezeti érdekünket is istápolja. Említett jegyzői jelöltül Somlyodi kisvárdai aljárásbíró úr is és méltán, mert ő sok kiküldetésben — mit e. megyei gyűlésünk felhívására szíves készséggel teljesített — igen hasznos szolgálatokat tett egyházmegyénknek és végre említett Szesztay Zoltán fiatal ügyvéd úr neve, kit még nem ismerünk — ismerjük apját, egyházmegyénk régi buzgó tisztviselőjét — s ha áll a példabeszéd „nem messze esik az alma fájától“, hiszszük és reméljük, hogy e fiatal ember felekezeti tagjaink szintén hasznos és munkás tagja leend.

Értekezlet kimondá, hogy az egyházak szavazzanak tetszésök szerint akár az említett három, akár más, nekik tetsző férfúra.

Az értekezleten jelen volt nt. Nagyváthy Ferencz nemrég megválasztott egyh. megyei tanácsbíró úr is, így az értekezlet megállapodását ismerte, az ellen fel nem szólalt, hanem hazamenvén az ő egyházába, a nélkül, hogy valakitől megbízatást nyert volna, új hivatalának hatáskörét nem ismerve, hozzánk *közpapokhoz* — az itt csatolt kortes-körlevél-féle felhívást intézte *hivatalos úton*,* melyben mint tanácsbíró arra kér fel bennünket, hogy Szesztay Zoltánra szavazzunk, mint a ki ez állásra legmeltóbb, legérdemesebb stb.

Nagyváthy nt. úr ezen eljárásán mi lelkészek — igen természetes — bosszankodtunk, s őt ismerve, nem tudjuk ártatlan naivságból tette-e ezt, vagy — a mi szinte nagy gyengeségre vall — az új hivattal oly nagy foka szállta meg őt az önhittségnek, hogy most nem tudja: hova legyen és mit tegyen dicsőségében? Az igen természetes, hogy a nt. úr felhívása reánk, *közpapokra* szavazatunk adásánál semmi befolyást nem gyakorol, így az ő hivatalos levele szabad választási jogkörünkben nem korlátoz, ennek dacára nem mulasztathatjuk el kifejezést adni a nt. úr eljárása feletti rosszallásunknak és kérjük a nt. urat, hogy állását, melyet már kompromittált egy ízben azzal, hogy a felügyelete alatti keéki felekezeti kisdédóvóba — a nt. esperes úr félrevezetésével — egy katolikus nőt akart csempészni óvónőül és e csempészetet a nt. esperes úr ébersége s az egyházmegye intézkedése gátolta meg, — kérjük, hogy állását ily eljárással máskor ne kompromittálja.

Ez a kérésünk hozzá a tanácsbírói állás iránti tiszteletünkől kifolyólag, s az, hogy ne háborgasson

* A könyvatos úton sokszorosított, de sajátkezűleg aláírt körlevél így hangzik:

Kedves lelkésztársam! Julius 20-ik napjára az egyházmegyei világi jegyzőre szavazatát az egyházaknak be kell adni az esperesi hivatalhoz. Hogy tájékozva legyen kedves lelkésztársam a felől, hogy ki az ifjú nemzedék közül ezen állásra ez idő szerint legmeltóbb, becses figyelmébe ajánlom 32 éves egyházmegyei tisztviselő Szesztay Károly világi buzgó és tevékeny tanácsbíráknak kitűnő készütségű, munkaszerető, egyházi közéletünkre minden bizonynyal nagy reményekre jogosító fiát: *dr. Szesztay Zoltán* urat, kit tavaszi gyűlésünk alkalmával már egyhangúlag azzal tisztelt meg az egyházmegye, hogy tiszteletbeli világi jegyzőnek választotta. Világi részről azért, midőn őt a megválasztásra, illetve egyházának szavazata ráadására tisztelettel és szeretettel kérem és ajánlom, maradtam Keéken, 1897. június 6-án tiszteletbeli lelkésztársam: *Nagyváthy Ferencz*, keéki lelkész és egyházmegyei tanácsbíró.

bennünket ezentúl nem kért tanácsaival; tudjuk mi lelkészek igen jól, kik a mi embereink; tudjuk, kinek tanácsát kérjük ki és legyen meggyőződve a nt. úr, hogy ezeket nem a személye iránti ellenszenv, de a legnagyobb jóakarat mondatja velünk.

A nt. úr az egyházmegye vezetőjének tartja magát, mikor a kortes körlevél írását s szétküldését elhatározta, — ha a hit boldogít — azért nem háborgatjuk, de bizonyosan velünk együtt tanulta és tudja a nt. úr a régi deák példabeszédet: „*a Capite foetet piscis!*“ azért ha már főembernek, fejünknek, vezetőnknek tartja magát, — nehogy a fejtől a tagok elromoljanak — figyelmeztetjük és kérve kérjük, hogy mint egyházmegyénk *vezérferfia, tanácsadója* ne működjék ön példaadásával oda, hogy tisztességes egyházmegyei életünk kortestanyává változzék.

Szakoly, 1897. jul. 22-én.

Több közpap nevében:

Bokor Pál, közpap.

KÜLFÖLD.

A chicagói ref. magyarság egyházalakítási mozgalmái.

(Folyt. és vége.)

Nagyt. missio bizottság! Egyházi közösségünk kebelébe tartozó hiveink, véreink, South-Chicagot véve központul, hol a környék legnagyobb gyartelepe létezik és a mely hely kedvező fekvésénél fogva is a magyarság legstabilisebb megállapodási és megtelepedési helyéül is tekinthető, legminimálisabb számítás szerint is ezren, sőt számításba véve azokat is, kikre most, akár munka viszonyaik mostohasága, akár család, vagy magán, anyagi körülményeik súlyos volta miatt jelenben talán nem, de az egyházépítés további munkájában mindenestre számíthatunk, ezek figyelembe vételével, bizony nem tévedek, nem túlozok, ha azt állítom, hogy a Chicago és környéke magyar ref. egyház létesítésével a nagyt. missio *másfélezer* magyar ref. lélek gondozását és azok szív szükségleteinek kielégítését teszi Istennek tetsző szép munkája tárgyává.

Sokan vannak ez említett helyen a magyar reformátusok, sokan számbelileg, de szomoruan mondhatom, hogy idáig csak holt tagoknak, csak élettelen köveknek tekinthették magukat Krisztus anyaszentegyházában, attól az időtől fogva, hogy az édes haza földéről ily végtelen messzeségbe elvették! Alig számba vehető töredék az csak, mely közzülök új hazánk nyelvét elsajátítva, angol testvéreink istentiszteleti örömeben osztozkodhatnak.

Hogy idáig közöttük e szent ügy érdekében semmi eredményesebb mozgólódás jelei nem voltak észrevehetőek, annak oka, nagyt. missio bizottság az, miszerint hiveink csaknem kivétel nélkül gyárakban dolgozó, egyszerű munkásemberekből állván, ők maguk nem merték a szent munka kezdeményezését megragadni. Aztán meg elvitathatlan dolog az is, hogy ilyen munka végzése, hiveknek és adományoknak gyűjtése, azok rendszeres kezelése, egy lelkipásztornak, mondjuk, egy missionáriusnak teljes munkaerejét inivolváló feladat.

Ők a maguk szegénységének filléreit késznek letenni az Úr oltárára. Maguk között mintegy 300 dollár kellőleg biztosított ajánlatot írtak alá egyházi alapra.

Chicago olyan központ, hol sohasem kell félni attól, hogy az egyház fentartó elemei valaha végkép

elszédjenek. Az ő ajánlataikon kívül birom a svéd templomegyelet elnöke részéről tett 200 dollár ígéretet s a sontli és kast-chicagói prot. lelkészek teljes jóakarátának és segélynyújtásának biztosítékait. Ezenfelül a a legörvendetesebb dolog, hogy kilátásba van helyezve részünkre a jótékonyosság lelkétől megihletett dus gazdag Rozkefellernek szép adománya, ingyen telek, templom és parochia részére. Midőn ekép előadtam s a nagyt. missio bizottság jóakarátú szeretetébe ajánlottam a chicago környéki prot. magyarság eddig elhanyagolt lelkiérdekeit: nem mulaszthatom el, hogy e jelentés végső részében ujjolag ne utaljak e fontos missio felvételének szükségességére, mely által ugy a jelen, mint a következő nemzedékekben 1000 és 1000 lelket tartunk meg anyaszentegyházunknak, másfelől arra a veszteségre, mely úgy erkölcsileg és szellemileg, mint anyagilag, (t. i. a már megajánlott alapoknak és kedvező ajánlatoknak elveszésével) bennünket érni fognak. A missio állomás decentralisatioja is sürgősen követeli, hogy ne legyenek lelkészi állomásaink kizárólag az E. Államok keleti részein concentrálva, hanem álljon az evangeliumi világosság egy fénylő tornya a nem csekély számú nyugat lakosai körében is. Remélve, hogy a nemeslelkűséget irántunk, elhagyott magyar protestánsok iránt eddig is már olv sokszor éreztetett missio bizottság, kiáltó kérésünket ezuttal sem fogja pusztában elhangzó szó gyanánt elveszni: a chicagói atyafiak érdekében való ezen kérelmem szíves figyelembe vételét teljes tisztelettel és szeretettel ajánlom az E. Államokban levő egyes. angol ref. egyház nagyt. missio bizottságának.

Kiváló tisztelettel

Harsányi Sándor,

clevelandi ev. ref. lelkész, Ohio-állam missionáriusa.

ADATOK

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez.

55. Hajdu-Böszörmény.

(Folyt.)

33. Szabó József, 1780—1793-ig.

1764-ben subscribált. Adorjáni születés. Tiszafüreden volt rektor.

1778. máj. 12. Az akadémiáról hazajövén vizsgát tett és Eszlárra kibocsátották papnak.

1780. ápr. 26. Hosszu-Pályiba rendelték papnak.

1780. május 8. H.-Böszörményből Mándi József Hosszu-Pályiba menvén, Szabó József Hosszu-Pályiból idejött és így helyet cseréltek.

1791. január 14. A böszörményi egyház előjárói írásban beadott indokai alapján Szabó Józsefet a papi hivatalból innen elmozdítani kéri. Ezen beadott írás Szabó Józsefnek kiadott, hogy feleljen reá.

1791. ápr. 5. A böszörményiek által beadott vádak — a Szabó József által beadottak nyomán — megsemmisültek. Határozatiak: hogy Szabó József tovább is ott maradjon. A böszörményiek felebeztek a superintendentiára.

1792. okt. 10. A gáborjáni egyháznak ajánlatott papnak Szabó József, mely egyház halálával elfogadta.

1796. márcz. 15. Szabó József gáborjáni pap betegsége miatt nem tud szolgálni, de kijelenti a tractus előtt, hogy ha meggyógyul is, többé itt szolgálni nem fog. Azt kéri tehát, hogy ámbár

most Püspökibe megy lakni, mégis úgy tartassék, mint ki ezen tractushoz tartozik. Ez megengedett.

34. Dioszegi Sámuel, 1793—1803.

1775. ápr. 27. subscribált.
1783-ban volt az iskolában Primarius és Poéták tanítója.
1784. ápr. 29. Hajdu-Böszörményben rektor lett.
1787-ben Kecskeméten interimális professor lett.
Onnan fél év múlva ment a göttingai akadémiára.
1789-ben hajdu-nánási pap lett.
1793. ápr. 18. Hajdu-Böszörményben lett pap.
1803. márcz. 10. Dioszegi Sámuel uram, a debreczeni ispotálybeli papságra ajánlotta fel magát, helyette Kocsi Sebestyén István hozatik.
1795. márcz. 24. egyházmegyei tanácsbíró.
1806. január 1. egyházmegyei jegyző.
1809. január 13. esperes.
1809. ápr. 22. egyházkerületi jegyző lett.
1813. aug. 2. meghalt.

35. Nagy István, 1801. máj. 10—1831. aug. 13.

1770. aug. 25. született Debreczenben, atyja Nagy János, anyja Liszkai Sara volt.
Tanulni kezdett Debreczenben 1780-ban.
1788. ápr. 18. subscribált.
1789-ben Madarason volt precceptor.
1790. márcz. 13. ismét visszajött a főiskolába.
1794. Conjugisták tanítója.
1796. és 1797-ben két évig Poéták tanítója volt, s érdemei elismerésül tizenkét darab császári arannyal jutalmaztatott.
1798. év elején Lőcsére ment német nyelv tanulására.
1798. év elején Contrascriba.
1799. év első felében főiskolai Sénior volt.
1799. végén Bécsbe ment akadémiára, mert akkor a háborús idő miatt tovább nem mehetett.
1800. ápr. 1. Göttingába ment.
1801. máj. 10. Hajdu-Böszörményben lett predikátor.
1821. egyházmegyei tanácsbíró és jegyző lett.
1823. ápr. 19. egyházkerületi főjegyző lett.
1831. aug. 13. este 6 órakor a nagy kolerában meghalt.

Nagy István és Csokonai Vitéz Mihály egymásnak jó barátai voltak és Csokonai Vitéz Mihály Nagy Istvánt több ízben meglátogatta. Egy ilyen alkalommal történt az, mint a rokonok állítják, hogy a keleti parochián, mely az iskola mellett van, a hol lakott Nagy István, lementek ketten a pinczébe, hogy csapot üssenek egy hordóba. Be is ütötték a csap helyét, de a csapot elfelejtették levinni. Felszalad hát Csokonai Vitéz Mihály a csapért, addig Nagy István tenyerével nyomta be a csap helyén levő lyukat. Igen, de epen akkor hozták haza a mennyasszonyt a szomszédba nagy vigasság között, ezt egy percze meg akarta nézni Csokonai, azonban a szíves hívásra, kinálgatásra, egészen elfeledte, hogy Nagy Istvánt a pinczében hagyta és ott maradt a lakodalomban. Ezért mondja a költő: Egy kálomista pap s Csokonai, egymásnak valóban jó baráti . . . Csapot, papot, elfelejtett Csokonai Vitéz Mihály.

Ez az esemény annál hihetőbb, mert nem csak a Nagy István utódai állítják ezt, hanem mert:
1. Mind a kettő debreczeni születésű volt.

2. Mert Nagy István 1770-ben, Csokonai 1770-ben született.

3. Mert Nagy István mielőtt Novitius deákká lett volna, két osztályt elugorván, ugyanazon egy esztendőben subscribált Csokonaival.

4. Mert mind kettő poéták precceptora volt.

5. Mert a mi legfőbb, mind kettő poéta volt.

Csokonai, a mint tudjuk, meghalt 1805-ben. És így minden körülmény összevág az eshetőségre, hogy csapot, papot itt feledett el Csokonai Vitéz Mihály.

Nagy István szép éneke — összesen 12 — minden ösmeretes énekes könyvünkben. Ezekon kívül van még a halotti énekes könyvben három éneke u. m. 7, 72, 75. sz. alatt.

36. Kocsi Sebestyén István 1803. máj. 1—1806. márcz. 4. 1761. Született Mező-Túron.

1766. ápr. 15. subscribált Debreczenben.

1784. Kun Szent-Miklóson rektor.

1790. Monoron kaplán.

1793. Debreczenben exegesis és héber nyelv tanára.

1803. máj. 1. Hajdu-Böszörményben pap.

1806. márcz. 4. Hajdu-Szoboszlón pap.

1808. ápril. 15. Kecskeméten pap.

1814. Monoron pap.

1815. Papán theologiai és exegesis tanára. Ettől kezdve mindig itt volt tanár.

1841. január 25. meghalt Papán 80 éves korában.

37. Bajnoezi János interimális 1806—1807. született Roffon.

1794-ben subscribált.

1802. ápr. 25. től 1804. ápr. 16-ig. H.-Böszörményben rektor.

1804. Jénában van.

1806. ápr. 21—1807. máj. 11-ig. H.-Böszörményben pap.

1807. Nagy-Szalontán pap.

1808. decz. 3. Nagy-Szalontán meghalt.

38. Kosa László, interimális 1807. máj. 11. 1808. máj. 25. 1798-ban subscribált.

1804. jun. 24—1806. ápr. 20. rektor volt Hajdu-Böszörményben.

1807. máj. 11—1808. máj. 25. Hajdu-Böszörményben pap. Ezután Siklóson lett pap, ott meghalt 1846. szept. 10.

39. Kassai Péter, 1808. febr. 25—1809. máj. 1.

1797-ben subscribált.

1806-ban főiskolai Sénior volt.

1807. jan. 11. Bécsben van.

1808. febr. 25—1809. máj. 1-ig H.-Böszörményben pap. Ezután Debreczenben lett pap és ott meghalt 1813. febr. 11.

40. Margitai István, 1809. máj. 1—1813. máj. 3.

1792-ben subscribált.

1802. ápr. 24-től Gáborjánban pap.

1804-től H.-Hadházon pap.

1809. máj. 1—1813. máj. 3. H.-Böszörményben pap.

1813. Er-Diószegen pap.

1820. ápr. 23-től Nagy-Létán pap. Ott meghalt

1832. máj. 11.

41. Decsi Borbély János, 1813. máj. 3—1843. jun. 21-ig. 1783-ban született Micskén.

1799-ben subscribált.

1813. jan. 19. eminenter leteszi a papi vizsgát és ide Hajdu-Böszörménybe kibocsátott papnak. Itt volt haláláig.

1830. jun. 15. egyházmegyei jegyző lett.

1834. márcz. 8. esperes lett és viselte az esperes-séget haláláig.

1841. jun. 21. Meghalt itt H.-Böszörményben.

Gyönyörű szép írása volt, mint az anyakönyvekben és az egyházmegyei levéltárban látható. Pontos, rendszerető, finom, nagyműveltségű ember volt. Lakott a nyugoti paróchián.

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A hátralékok sürgős beküldését és a lejárt előfizetések megújítását ismételten teljes bizalommal kérjük. A mennyiben a tisztelt érdekeltek az 1895. és 1896. évi hátralékokat, vagy szept. végére szóló kötelező nyilatkozatukat egy levelezőlapon mielőbb be nem küldenék, kénytelenek volnánk őket postai megbízással terhelni, mert nyomdai számlánk kiegyenlítése halaszthatatlanná vált.

— Személyi hírek. Szász Károly dunamelléki püspök *Stubnya* fürdőn nyaral. — *Ritók* Zsigmond kir. táblai elnök ezelőtt 25 évvel lett, a mint értesülünk, a bihari ev. ref. egyházmegye gondnoka. A negyedszázados évfordulót a bihari egyházmegye, mint valódi öröm-ünnepet szándékszik a jövő hóban megülni.

— Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Nagy Sándor n.-enyedi h. tanárt a zilahi államsegélyes ev. ref. gymnasiumhoz nevezte ki rendes tanárrá.

— A segesvári Petőfi-ünnepnek szép kiegészítője folyt le f. hó 31-én d. u. a debreczeni ev. ref. kollégium falai közt is, a főiskola lépcsőházában álló Petőfi-szobor előtt. Az ünnepélyt a debreczeni hírlapírók rögtönözve kezdeményezték s a nagy közönség és a még most itt időző főiskolai tanárok nagyrésze is csak utólagosan vett róla tudomást, mert kellő előkészítés mellett remek-szép ünnepléssé nőtte volna ki magát. Így is megható, főlemelő volt s köszönet illeti érette a debreczeni hírlapírókat. Az ünnepélyen megjelentek *Komlóssy* Arthur főjegyző, *Márk* Endre koll. ügyész, *Lengyel* Imre, *Csóka* Samuel városi jegyző, *Király* Gyula tanácsnok s a főiskola mindazon Debreczenben időző tanárai, kik az ünnepélyről kellő időben értesültek. Először *Dankó* Pista, a hírneves zeneköltő társulata a közönséggel együtt a „Hymnus“-t énekelte el; majd *Kohányi* Gyula hírlapíró, mint a sajtószabadság egyik apostolát méltatta Petőfit, *Dankó* társulata a „Temetésre szól az ének“ kezdetű Petőfi-dalt énekelte, *Kovácsy* L. Kálmán ódáját szavalta el, majd *Balogh* Ferencz theol. tanár mondott lelkes, valóban remek alkalmi beszédet, köszönetet mondván az ünnepeért a püspök, az egyházkerület és főiskola nevében. Hiszi, hogy a főiskolában álló Petőfi-szobor még új *Csokonai*-kat és *Szabolcská*-kat fog adni a nemzetnek. Végül *Dankó* társulata és a közönség a „Szózat“-ot énekelte el s a szoborra szép babérokoszorút helyeztek.

— A debreczeni *Svecics*-intézetet, egyik helybeli napi lap, mely a debreczeni róm. kath. egyházi érdekek legszorgalmasabb sajtóbeli képviselőjének látszik, egy külön cikkben magasztalja föl, a mely külön cikk saját külön tudósítójának a tollából származik. A ma-

gasztaló cikkelyben következő sorok is olvashatók: „Az illemes magaviseletre, művelt társalgásra, az idegen nyelvekben való jártasságra és ügyes mozdulatok elsajátítására kiváló gondot fordítanak a zárdában. E czélból minden szabad időben a társalgást német vagy francia nyelven folytatják a növendékek és nemcsak külön illemórát nyerne, hanem napközben is folyton ellenőriztetnek előkelő főúri háznál működött és tapasztalt világi kisasszonytól.“ Ime, dicsekedve hirdetik, hogy ez intézetből, annak társalgásából az édes hazai nyelv tulajdonkép számúzve van, s csak a köteles órákon szerepel, mert minden szabad idő a germán és frank pallérozásnak van lefoglalva. Az intézet növendékeinek legnagyobb része a közép- és polgári osztályból kerül ki s napközben folyton ellenőriztetnek, hogy az „ügyes mozdulatokat“ s a főrangú világ külsőségeit, beszédmódját, mozdulatait elsajátítsák. Hát nem öntudatos belenevelése ez a nagyásnak azokba a kis leányokba? Hát nincs a magyar közép- és polgári osztálynak olyan modora, mely a művelt élet követelményeinek megfeleljen? Most is az a baj, hogy társadalmi és anyagi helyzeténél a legtöbb ember többnek akarna látszani; hátha még rendszeresen nevelik leányainkba bele a főúri allureóket! Valóban sokkal jobb lenne, ha az intézet programja a magyar hazafias szellem fejlesztését, a tisztességes, művelt modor természetes ápolása mellett a keresztyén szeretet és türelem erényeinek kiművelését tűzte volna zászlajára. *Egy tanügybarát.*

— Választások. Az *abauji* ev. ref. egyházmegye esperesévé a lemondott *Antalfy* László helyett, 65 szavazatból 53-mal *Idrányi* Ferencz hernád-büdi lelkészt választották meg. — A *gömöri* ev. ref. egyházmegye egyh. tanácsbírói állására új szavazás lesz a két legtöbb szavazatot nyert egyén: *Batta* György Simonéi és *Kálniczky* Endre putnoki lelkészek közt. — A *turóczi* ev. esperesség, mely az ev. kerületek új beosztása miatt tudvalevőleg renitenskedett, most végre megejtette esperesi és felügyelői választását s a hazafias párt jelöltjei ellenében esperessé *Hodza* onusányi lelkészt, felügyelővé dr. *Vanovič* János turóczi-szentmártoni ügyvédet, a pán-szláv párt jelöltjeit választotta.

— A new-yorki eklézsia egy leányegyháza, *Passaic*, nagy. *Demeter* B. ottani lelkész buzgó munkálkodása folytán, szép adományban részesült. Ugyanis egy ottani dúsgazdag *Hugesch* nevű amerikai polgár, angol ref. egyháztag, egy 3000 frtos telket ajándékozott az ottani magyar ref. hívek részére templom-építés czéljaira. Igazán főlemelő jele a krisztusi szeretet átérzésének. Megérdemli e szép cselekedet, hogy az emlékezet táblájára fölírva, messze ragyogjon.

— Egy hasznos egyesület. Vettük és kész örömmel adjuk a következő felhívást! Kegyes Pártfogónk! A magyarországi árvaházak és más emberbaráti jelleggel bíró nevelőintézetek (vakok-, siketnémák-, hülyék intézetei, bölcsődék, szeretetházak, javítóintézetek stb.) mindez ideig szervezetlenül vannak az egyes fentartó hatóságok vezetése alatt. Az intézetekben működő tanítók és nevelők elérkezettnek látták azt az időt, hogy egyesület alakítsanak, melyben megbeszéljék a közös ügyeket, minők különösen: a belakás czélszerű vezetése, a segédnevelők kiképzése és lehető állandósítása, a gyermekek mellékfoglalkozása, a szakirodalom fejlesztése, a felügyelet czélszerű rendezése, a kilépett növendékek gondozása, stb.; s hogy ezek mellett határozottan közreműködjenek az intézetek számának szaporodása, azok gyarapodása és a nevelő személyzet anyagi, erkölcsi és társadalmi érdekeinek fejlesztése czéljából. Magyaror-

szágon jelenleg — nagy számokkal szólva — mintegy 100 ily humanisztikus intézet van, melyekben mintegy 400 nevelő gondozása alatt több mint 5000 árva vagy másként gyámolításra szoruló gyermek él. Kétségtelen ennél fogva, hogy a mi egyesületünk, mely most „*az emberbaráti intézetek nevelőinek országos egyesülete*” cím alatt megalakult, nemcsak maguknak az egyesület tagjainak érdekét szolgálja, hanem valóságos nemzeti feladatot teljesít, oly feladatot, melyet helyesnek tart a bíráló ész s melyet az emberszeretet egész melegével karol fel a szív. Ezek az okok, melyek alapján habozás nélkül fordulunk az árvaházakat és más emberbaráti jelleggel bíró nevelőintézeteket fentartó nemes érzelmű férfiakhoz és nőkhez, hogy hozzánk csatlakozva egyesületünk tagjai sorába belépni és így közös céljainkat előmozdítani sziveskedjenek. Más eszközökkel és hivatáskörben ugyan, de kétségkívül együtt működünk eddig is az emberszeretet szép és nemes munkájában s e munka közössége reménytelen engedí, hogy most is együtt maradunk. Hiszen maga az a 400 nevelő, kik között jelentékeny számot tesznek az egyesületi munkáidtól természetszerűleg elzárt apácák, ily fontos feladatok megvalósítására erőteljes is volna. Tisztelettel kérjük ennél fogva, legyen kegyes belépni egyesületünk tagjai sorába avagy esetleg annak működését anyagi támogatással és pártfogók gyűjtésével támogatni. „Az emberbaráti intézetek nevelőinek országos egyesülete” nek tagja lehet bármely felnőtt férfi vagy nő, ki egyszer s mindenkorra 50 frtot (alapító tag) avagy három évi kötelezettséggel évente 3 forintot (rendes tag) fizet az egyesület penztárába. Minden alapító vagy rendes tag külön fizetés nélkül megkapja az egyesületnek „Emberbarát” cím alatt havonként kétszer megjelenő folyóiratát, melynek egyik lényeges feladata lesz, hogy a hazai összes emberbaráti jellegű intézeteknek s az azokat fenntartó testületeknek és egyesületeknek működését hitelesen ismertesse és a humanizmus terén kiváló érdemeket szerző egyének számára a polgári baberkoszorút, az ideális gondolkozású emberek rokonszenvet és elismerését megszerezni igyekezzék. A tagsági nyilatkozatok és tagdíjak Brocskó Lajos igazgató és egyesületi penztárnok nevére (Budapest, VII., Szegenyházter 1., orsz. prot. árvaház) küldendők be. Jelentkezésre és tagok gyűjtésére egy mellékelt rovatos lap szolgál. Ismételten felkérve kegyes jelentkezését, engedje kifejeznünk reményünket, hogy az egyszerű jelentkezésen kívül is meleg barátja marad ügyünknek. Nagyot és nemes dolgot akarunk, de biztat a tudat, hogy nemcsak a ridegen számító értelem van pártunkon; mert régi igazság, hogy nagyot, igen sokat tehet az erős akarat, de mindent az emberi szív. Budapest, 1897. május havában. „Az emberbaráti intézetek nevelőinek országos egyesülete” nevében: Gróf. Teleky Sándor elnök, országgyűlési képviselő, Tóth József kir. tanfelügyelő, György Aladár tanügyi író, alelnökök: Matzinger Luiza „Erzsébet” l. árvah. ig. Szóts András főtitkár, közs. szeretetházi igazgató, Brocskó Lajos penztárnok, prot. árvah. igazgató. Magdics Károly ellenőr, „József” árvah. igazgató. Szabó Dezső, Lövy Etelka titkárok, Nagy Károly.

— **Felekezetenélküliség.** Bács-Bodrogmegyében — mint a „Religio” írja — a b.-almási szolgabírónál 54 egyén jelentette be újabban, hogy felekezetenélkülivé lesz. Látjuk tehát, hogy e kör nemcsak prot. egyházunkat pusztítja.

— **Mult számunk szerkesztői üzenetei tévedésből korrigálatlanul maradtak, telve sajtóhibákkal. Ezért szíves elnézést kérünk.**

Szerkesztői üzenetek.

Sz. I. B—r—U—i. Többen kérték, hogy a hirdetési számlát küldjük meg. Ez azonban csak majd akkor történhetik, ha a lap-tulajdonos-kiadó visszajön a nyári szünetből. Addig türelmet kérünk. Vajha azok, kiket illet, a hátralékok s előfizetések beküldésével szorgoskodnának s mindenki oly pontos lenne, mint nagytiszteletű úr. — *Ladányi* Endre, *Kocsis* József és *Szalai* József uraknak. Intézkedtünk a pontos expedíció iránt.

TARTALOM-JEGYZÉK: Ecce homo. Ifj. Zsoldos Benő. — A cura pastoralis kérdéséhez. Vidéki. — Tárca: Nines palotám... F. Varga Lajos. — Tanügy: A határozók rendszere középiskolai magyar nyelvtanításunkban. Dr. Gulyás István. — Közeletünk: Püspöklátogatás. Sinka Lajos. — Körlevel és meghívó az Egyházi Értekezlet tagjainoz. — Jegyzőkönyve az Egyházi Értekezlet nagyválasztmányi gyűlésének. — Ne tegyük kortestanyává egyházmegyei életünket. Boztor Pál. — Külföld: A chicagói ref. magyarság egyházalakítási mozgalmái. Harsányi Sándor. — Adatok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez: 55. Hajdú-Böszörmény. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázat.

Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Szerkesztő-társ: FERENCZY GYULA.

Pályázat tanári állásra.

Az államilag segélyezett *máramaros-szigeti* ev. ref. főgymnásiumnál a németnyelv-bölcsészeti tanszék betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

A tanszék javadalmazása ez időszerint még évi 1100 frt törzsfizetés és 200 frt lakbér, ez azonban az újabban megkötött államszerződés folytán már a legközelebbi jövőben 100 frt évi fizetéssel, 50 frt lakbérrel és 100 frt ötödéves korpótlék jogosultsággal növekedni fog.

A tanszék betöltése a m. k. vallás és közokt. miniszter úr hatáskörébe tartozik, miért is a pályázók felhivatnak, hogy a m. miniszter urhoz czimzett folyamodványukat keresztlevelökkel, végzett tanulmányaikat, tanári képesítésöket, eddigi szolgálatukat, egészségi állapotukat és védkötelezettségüket igazoló okmányaikkal együtt 1897. szeptember hó 1-éig M.-Szigetre, Héder János h. lyceumi felügyelő gondnokhoz küldjék be.

Kinevezendő tanár kötelessége leendő a szakjába tartozó, vagy azzal rokon tárgyat heti 20—21 óraszámig tanítani. Pályázók csak protestáns vallású egyének lehetnek, ezek között is az ev. ref. vallásúak előnyvel bírnak. A kinevezendő tanár tartozik állását 1897. évi szeptember hó 15-én elfoglalni.

Amennyiben alkalmas pályázók hiányában oklevéllel nem bíró tanárjelölt neveztetnék ki, annak évi fizetése 850 frt. lakbérére 100 frt leendő, egy év alatt pedig tartozik oklevelét megszerezni s ha ekkor a kívánalmaknak megfelelő, további pályázat mellőzésével rendes tanárrá neveztetik ki.

Kelt. M.-Szigeten 1897. évi július hó 26-án.

Héder János,
lyceumi h. felügyelő gondnok.